

* Φωτογραφία:*Ο Οίκος του Τρόμου στη Βουδαπέστη, κλασσικό παράδειγμα απεικόνισης της θεωρίας των δύο άκρων, με ένα πεντάκτινο αστέρι και το σύμβολο του ουγγρικού φασιστικού κινήματος του Μεσοπολέμου να περιβάλλονται από τη λέξη terror*

Του Γιώργου Μιχαηλίδη

Πρόσφατα στο **Μουσείο Ιστορίας της πόλης του Βελιγραδίου** -πάλαι ποτέ Μουσείο της Επανάστασης, όπου φιλοξενούνταν ντοκουμέντα απ" τους απελευθερωτικούς αγώνες των λαών της Γιουγκοσλαβίας – εγκαινιάστηκε μια **έκθεση** με τίτλο: **«Στο όνομα του λαού: πολιτική καταπίεση στη Σερβία 1944-1953»[1]**.

Όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, αντικείμενο αυτής της έκθεσης είναι η ανάδειξη της «σκοτεινής εποχής», στην οποία εισήλθε η Σερβία μετά την απελευθέρωσή της απ" τους ναζί κατακτητές. Επιμελητής της έκθεσης είναι ο **ιστορικός Σρντάν Τσβέτκοβιτς**ί, μιας και η έκθεση αποτελεί ουσιαστικά μια ζωντανή παρουσίαση του περιεχομένου των δύο τελευταίων του μονογραφιών που καταπιάνονται με την πολιτική καταπίεση στη Σερβία σε όλη τη

διάρκεια της σοσιαλιστικής διακυβέρνησης της Γιουγκοσλαβίας. Στα βιβλία του αυτά ο Τσβέτκοβιτς επιχειρε **μια απόλυτη αλλαγή του ιστορικού παραδείγματος**, παρουσιάζοντας, λόγου χάρη, τον πληθυσμό του Βελιγραδίου να νιώθει αμήχανα κατά την απελευθέρωση της πόλης και την είσοδο των παρτιζάνων σε αυτήν.

Η υποδοχή του κόκκινου στρατού από τους κατοίκους του Βελιγραδίου μετά την απελευθέρωση της πόλης από τους Γερμανούς

Τα έργα του Τσβέτκοβιτς βρίθουν λαθών κι ανακριβειών (π.χ. παρουσιάζει τον Τίτο να εισέρχεται στην πόλη ως απελευθερωτής πάνω σε άσπρο άλογο στις 20/10/1944 ενώ στην πραγματικότητα εισήλθε επιβαίνοντας σε στρατιωτικό όχημα στις 25/10) όμως αυτό είναι μια δευτερεύουσα πλευρά. Το πρωταρχικό ζήτημα είναι η οργανωμένη επιχείρηση αναθεώρησης της ιστορίας του Γιουγκοσλαβικού χώρου, με μέλημα την «αποκαθήλωση» των όσων αντιστάθηκαν στις δυνάμεις του Άξονα και τους ντόπιους συνεργάτες τους και τη συνακόλουθη προσεκτική καθαγίαση των τελευταίων.

Όντως, η τελευταία μονογραφία του Τσβέτκοβιτς ξεκινάει με τα λόγια ενός Σέρβου σκηνοθέτη, του Λάζαρ Στογιάνοβιτς, ο οποίος ούτε λίγο, ούτε πολύ εξέφρασε δημοσίως την άποψη ότι δεν τον απασχολεί τόσο το ποιόν του κατοχικού πρωθυπουργού της Σερβίας, Μίλαν Νέντιτς, αλλά οι αδιευκρίνιστες συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτός φέρεται να αυτοκτόνησε το 1946, όντας αιχμάλωτος των κομμουνιστών *«Δεν μπορεί πια σήμερα να λέγεται: "Μα τι με νοιάζει για τον Μίλαν Νέντιτς, αυτός ήταν ένας εγκληματίας"*. Εμένα με απασχολεί πολύ περισσότερο το πώς εκείνος ο χοντρός άνδρας πήδηξε απ" το παράθυρο…». Καλλιτεχνικά δάκρυα για τον Σέρβο Τσολάκογλου λοιπόν.

Όσον αφορά την ίδια την έκθεση, αυτή είναι στημένη **κατά τα πρότυπα του Οίκου του Τρόμου της Βουδαπέστης**. Ο Οίκος του Τρόμου είναι ουσιαστικά ένα μουσείο-μνημείο της «κόκκινης τρομοκρατίας» στην Ουγγρική πρωτεύουσα, όπου εξιστορούνται οι μέθοδοι βασανισμού, ανακρίσεων και παρακολούθησης των Ούγγρων απ" το μεταπολεμικό «σοσιαλιστικό» καθεστώς. Λεπτομέρεια: το Ουγγρικό μουσείο στεγάζεται στο κτίριο όπου βρίσκονταν τα γραφεία του Ουγγρικού φασιστικού κόμματος του μεσοπολέμου. Καμία εντύπωση δεν μας προκαλεί, συνεπώς, που ο Οίκος του Τρόμου έχει ελάχιστα να πει για τη ναζιστική κατοχή, τα πογκρόμ κατά των τσιγγάνων αλλά και το φασιστικό καθεστώς της Ουγγαρίας στο μεσοπόλεμο. Αλλά ας γυρίσουμε πίσω στη Σερβία.

Ένα από τα σύμβολα που δεσπόζουν στην έκθεση είναι το μεγάλο πεντάκτινο αστέρι με το σφυροδρέπανο που κατέβηκε από το κτίριο του δημοτικού συμβουλίου του Βελιγραδίου το 1997. Δίπλα του, οι φωτογραφίες αυτού που είχε την τιμή να το κατεβάσει. Ποιος ήταν αυτός; Ο τότε δήμαρχος του Βελιγραδίου και μετέπειτα πρωθυπουργός της χώρας (με τέτοιο βιογραφικό πως να μην πρωθυπουργοποιηθείς;), **Ζόραν Τζίντζιτς.** Και ποια ήταν η δήλωση του Τζίντζιτς που φιγουράρει φαρδιά πλατιά στην εν λόγω έκθεση; Μα φυσικά ότι «τα ιδεολογικά σύμβολα καταλήγουν στα μουσεία" κι ότι **"***το Βελιγράδι δεν ανήκει σε καμία ιδεολογία αλλά μόνο στους πολίτες του».*

Συγκινημένος από το πνεύμα του τέλους των ιδεολογιών a la Balkana, ο φιλελεύθερος σύλλογος **Libek[2],** έσπευσε να συνδράμει κι αυτός την έκθεση κι έτσι καλλιτέχνες, ιστορικοί, φιλελεύθεροι και πολιτικοί προσπάθησαν να στήσουν από κοινού τη «γιορτή της δημοκρατίας» στην πρώην πλατεία Μαρξ και Ένγκελς του Βελιγραδίου [μετονομασμένη σε πλατεία Νίκολα Πάσιτς σήμερα …σαν να λέμε Ελευθερίου Βενιζέλου]. Από κοντά και το σερβικό, εθνικιστικό **«πρότζεκτ Σρεμπρένιτσα»** που λειαίνει τα εγκλήματα των Σέρβων εθνικιστών εναντίον του άμαχου πληθυσμού της βοσνιακής πόλης [πώς να μην αναφερθεί για μια έκθεση που εμμέσως αμβλύνει τα εγκλήματα των συνεργατών των ναζί στο Β'ΠΠ;] Οι παραπάνω διάλεξαν ως εφέ για το άνοιγμα της έκθεσης την απόλυτη συσκότιση της

πλατείας και των γύρω δρόμων προκειμένου να νιώσει ο σύγχρονος κάτοικος του Βελιγραδίου το «σοσιαλιστικό σκοτάδι» της μεταπολεμικής περιόδου.

Όλα αυτά και όλοι αυτοί θα ήταν γραφικοί αν δεν ήταν επικίνδυνοι. Στην προσπάθειά τους όμως να καταδικάσουν στις συνειδήσεις των λαών οποιαδήποτε απελευθερωτική προσπάθεια του πρόσφατου παρελθόντος θρέφουν το τέρας του φασισμού. Κι αυτή η εκστρατεία δεν είναι καθόλου τυχαία. Η συνέχιση της καπιταλιστικής κυριαρχίας σε εποχή κρίσης απαιτεί απόλυτη πολιτική και ιδεολογική ηγεμονία. Στην περίπτωση του πρώην γιουγκοσλαβικού χώρου, παρά τις μεγάλες διαιρετικές τομές που χάραξαν μεταξύ των λαών τα πολεμικά γεγονότα της δεκαετίας του ’90, **το φάντασμα του «γιουγκοσλαβισμού»** πλανιέται ακόμη πάνω από τα κεφάλια των ντόπιων ελίτ. Κι αυτό δικαίως, καθώς όσο κι αν έχει δυσφημιστεί, όσο κι αν έχει περιβληθεί με ματαιότητα, το παράδειγμα της ενοποίησης πρότερα εχθρικών λαών σε έναν αποφασιστικό, αντιφασιστικό αγώνα υπό το σύνθημα «αδελφότητα κι ενότητα» και την καθοδήγηση των επαναστατών, όπως έγινε στην περίπτωση του παρτιζάνικου κινήματος του ’40, χαίρει, ακόμη, μεγάλης δημοτικότητας μεταξύ των λαών της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Η αλληλεγγύη που επιδείχτηκε και η συμπάθεια με την οποία περιβλήθηκε η **πρόσφατη εξέγερση στη Βοσνία** από τους γύρω πληθυσμούς ανησύχησε τις ντόπιες ελίτ αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ανήμπορη η εξουσία να δώσει ένα σύγχρονο όραμα και νόημα στους φτωχούς λαούς ποντάρει όλα της τα λεφτά στην καλλιέργεια του εθνικισμού και τη δυσφήμιση κάθε προσπάθειας χειραφέτησης που συνέβη στο παρελθόν. Η σύγχρονη σερβική ιστοριογραφία έχει κατακλυστεί από ύμνους στον Ντράζα Μιχαήλοβιτς και τους **Τσέτνικς** (δηλαδή το σερβικό φιλο-μοναρχικό «αντάρτικο» του Β” ΠΠ), τους οποίους αναγκάστηκαν να αποκηρύξουν ακόμα και οι Βρετανοί, λόγω της καταφανούς συνεργασίας τους με τις κατοχικές δυνάμεις εναντίον των Παρτιζάνων.

Αντίστοιχες τάσεις παρατηρούνται **και στην Κροατία,** όπου βέβαια η υπεράσπιση των ναζί-Ουστάσι είναι μεν δύσκολη αλλά στο πλαίσιο της καταδίκης της βίας απ” όπου κι αν προέρχεται, αναδεικνύονται συχνά-πυκνά οι μεταπολεμικές εκκαθαρίσεις, στις οποίες προέβησαν οι Παρτιζάνοι κατά τον συνεργατών των κατακτητών, ενδεδυμένες με ένα πέπλο δικαιοσύνης και ανθρωπισμού σε αντιστοιχία με την περίπτωση του Σέρβου κατοχικού πρωθυπουργού που αναφέραμε στην αρχή.

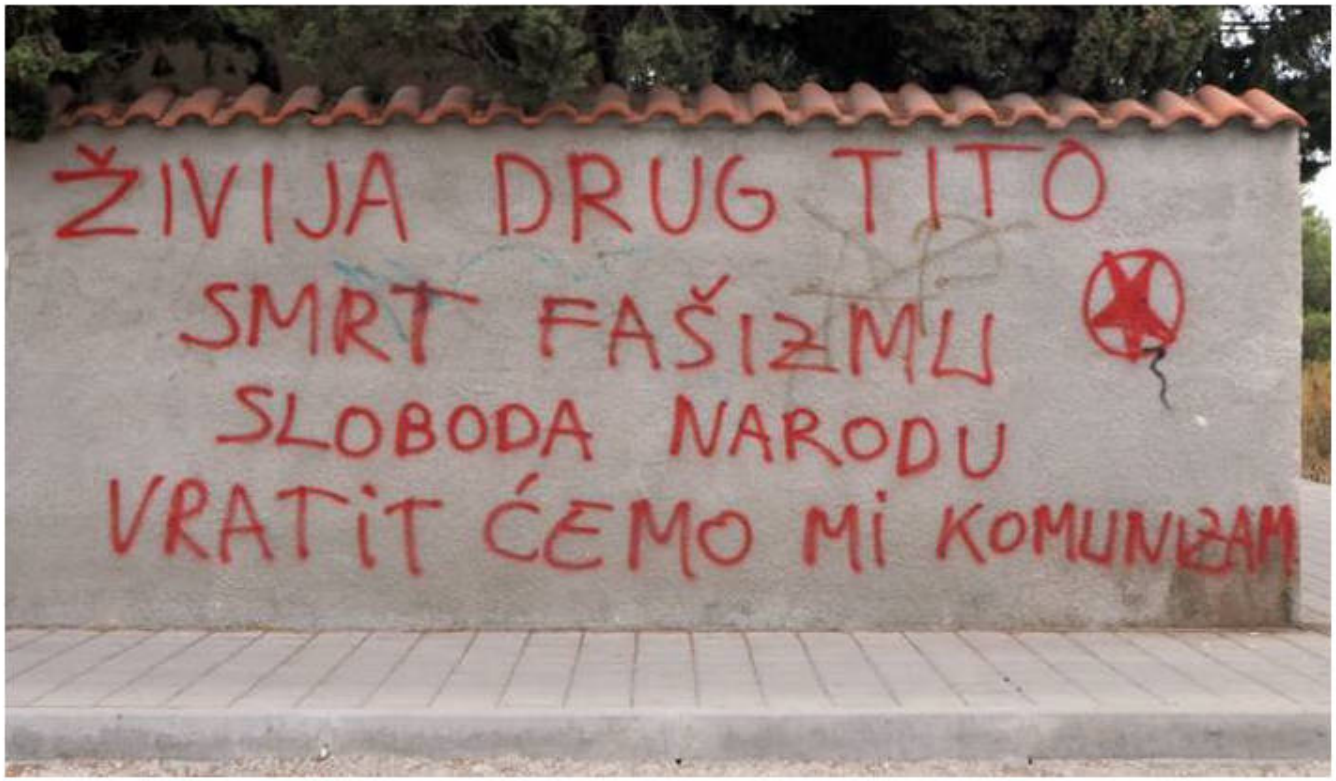
Σε ένα άλλο ενδεικτικό πρόσφατο συμβάν, **η κυβέρνηση του Μαυροβουνίου** αποφάσισε, 70 χρόνια μετά, να δημιουργήσει νεκροταφείο στα εδάφη της για τους νεκρούς Γερμανούς στρατιώτες του Β’ΠΠ. Και πάλι αυτή η κίνηση δικαιολογήθηκε ως μια κίνηση ανθρωπισμού,

υπό το πνεύμα «ας ξεχάσουμε τα μίση», πάντα όσον αφορά τα ιμπεριαλιστικά και φασιστικά εγκλήματα. Και σε αυτήν την κίνηση, όμως, υπήρξε αντίδραση από «γιουγκονοσταλγούς» κατοίκους του Μαυροβουνίου [οι οποίοι σημειωτέον, σε μια άλλη συμβολική τους κίνηση, εξέδωσαν γιουγκοσλαβικά διαβατήρια με πάνω από 5.000 Μαυροβούνιους πολίτες να τα προμηθεύονται]

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε και στις αναλογίες που παρατηρούνται ανάμεσα στη «μεταχείριση» του γιουγκοσλαβικού αντάρτικου απ" τις **«νέες τάσεις» της τοπικής ιστοριογραφίας** με τις φιλόπονες προσπάθειες του **αναθεωρητικού ιστορικού ρεύματος στην Ελλάδα**. Τα επιχειρήματα, η μεθοδολογία με την οποία επιχειρείται η αποδόμηση της Αντίστασης του '40 και οι τελικοί στόχοι ομοιάζουν τόσο, ώστε να εντάσσονται με ευκολία στο ίδιο ρεύμα.

Ανάδειξη της «κόκκινης βίας», ελάφρυνση της θέσης των δοσίλογων και ταγματασφαλιτών με το μοίρασμα των ευθυνών για τη «βία», κατάτμηση των αφηγήσεων σε τοπικές ιστορίες και προσωπικά κίνητρα, χωρίς τη σύνδεση με τα πολιτικά επίδικα και τα ταξικά διακυβεύματα της περιόδου, είναι **τα αγαπημένα μοτίβα Γερμανών, Σέρβων κι Ελλήνων αναθεωρητών.** Από κοντά και οι στενές σχέσεις με κ**ρατικές υπηρεσίες και δομές, μουσεία και πάντοτε πρόθυμες ιδιωτικές πρωτοβουλίες για το ξαναγράψιμο της ιστορίας.**

Τα δύο μεγαλύτερα αντάρτικα κινήματα της Ευρώπης, το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και οι Παρτιζάνοι δέχονται τη συντονισμένη λάσπη των αναθεωρητών της ιστορίας. Έχει κανείς αντίρρηση ότι πρόκειται για μια μάχη που δίνεται κατεξοχήν για το παρόν;

Το κείμενο βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στο άρθρο κριτικής του Σέρβου ανεξάρτητου ιστορικού ερευνητή, Μίλαν Ραντάνοβιτς, που μπορεί να βρεθεί στη σερβική γλώσσα, εδώ: http://pescanik.net/2014/06/kuca-terora-u-muzeju-revolucije/

[1] Σύμφωνα με την εξήγηση των συγγραφέων, η έκθεση έχει σχεδιαστεί ως μία "συμβολή στην αντιμετώπιση της ολοκληρωτικής κληρονομιάς" για την οποία εκφράστηκε η ελπίδα η έκθεση να "συμβάλλει στην πνευματική θεραπεία του έθνους."

[2] Στη δήλωση του φιλελεύθερου club – Libek, μία μέρα μετά το άνοιγμα της έκθεσης (17 Απρίλη 2014), αναπαραγόταν ένα απ" τα ιστορικά στερεότυπα του οποίου συγγραφέας είναι ο υπέρμαχος της έκθεσης Srdan Cvetkovic: *"Το Libek χαιρετίζει το άνοιγμα της έκθεσης "Στο όνομα του λαού – πολιτική καταπίεση στη Σερβία 1944-1953", δεδομένου ότι αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση μιας υγιούς απομάκρυνσης από την επιλεκτική μνήμη καθώς και μια ισχυρή, σκληρή προειδοποίηση προς τους ανενημέρωτους πολίτες σχετικά με την έκταση των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Κατά την περίοδο μετά τη φρίκη του Β" Παγκοσμίου Πολέμου, η κοινωνία μας*

βρέθηκε αντιμέτωπη με μια άγνωστη μέχρι τώρα, συστηματική κακοποίηση πολιτών από την επαναστατική κυβέρνηση. Από προσεκτικά ενορχηστρωμένες μαζικές εκτελέσεις χωρίς δίκη ή μετά από τυπικές διαδικασίες μέσω της κολλεκτιβοποίησης και της αναγκαστικής κατάσχεσης ακινήτων, οι φυσικές και ψυχικές θηριωδίες που διαπράχθηκαν σε φυλακές και στρατόπεδα, όλα στο όνομα του κομμουνιστικού κόμματος, της ηγεσίας και της ιδεολογίας του, οι τότε κυβερνώντες δεν βαρύνονται με τα αιματηρά ίχνη, αδιαμφισβήτητες αποδείξεις και ζωντανούς μάρτυρες καθώς κατεύθυναν με αυτοπεποίθηση την κοινωνία προς την ουτοπία της "αδελφότητας και ενότητας"

Πηγή:.toperiodiko.gr